

נחלתנו

ידיעון שבועי של מכון "נחלת צבי"

גליון תק"נ - פר' פנחס - תשפ"ד

מי יודע זמי מכיר?

[א]

[א] בספה"ק "אמרי נועם" - דז'יקוב, אי' עה"פ "זאת חקת התורה" וגו' (מאמר ראשון בתחילת הפרשה) וז"ל: יש לרמוז לפי הידוע (תקו"ז כה): שתורה ומצוה דלא דחילו ורחימו - לא פורחת לעילא, כי הם תרין גדיפין, אהבה ויראה, דבהון פורחת למעלה. והתורה נחלקת לארבעה חלקי פרד"ס, ו(ב)כל אחד מחלקי פרד"ס שדורש ברבים - (הכל) צריך להיות מתוך אהבה ויראה. וזה הרמז, "זאת חקת", עולה ד' פעמים 'אהבה', וד' פעמים 'יראה', וזהו "התורה אשר צוה ה' לאמר", שתהי' מתוך אהבה ויראה. ולזה 'חקת' עולם 'יצחק בן אברהם', הרומו על אהבה ויראה, כידוע. עכ"ל.

מי יודע הכוונה והפשר של שמדגיש וכותב "שדורש ברבים", שכן גם כשלומד ביחיד צריך להיות בדחילו ורחימו, כידוע?

[ב] בפיוט 'לכה דודי' שאומרים לביל שב"ק, המנהג הנפוץ לומר בחרוז האחרון המתחיל 'בואי בשלום', לומר בקול 'בואי כלה, בואי כלה, בואי כלה, שבת מלכתא'. ברם יש לציין שבספה"ק 'יסוד ושורש העבודה' (שער השמיני שער העליון פ"ב) כותב שב' פעמים הראשונים יאמר בקול, ובפעם שלישית 'בואי כלה' בלחש (בשם האר"י ז"ל) וכן ראיתי 'בכף החיים' (סי' רסא ס"ק כ"ח), ושם מבאר הטעם בשם שער הכוונות וסידור הרש"ש, ע"ש.

האם ידוע למישהו על מנהג חצרות הקודש בנידון? כמו"כ ראיתי מנהגים שונים לאיזה מהצדדים פונים בעת אמירת ג"פ 'בואי כלה', אשמח אם יודיענו טעמי המנהגים שונים.

[נתקבל מהרב ברוך הכהן כ"ץ]

[ב]

אצלנו רוב האשכנזים הנוהגים לומר "פתח אליהו" לפני התפילה מסיימים 'מכל אלין מדות כלל' (ואח"ך אומ': "ברוך ה' לעולם, אמן ואמן") והספרדים ממשיכים בהקדמת התיקוני זוהר 'קם רבי שמעון' וכו' עד 'עד כאן רזא דיחודא', (ואח"ז "ברוך ה' לעולם, אמן ואמן") מה

מקור מנהגנו לסיים ב- 'מדות כלל' ומה מקור הספרדים להמשיך עוד קטע בזוהר הק' 'עד כאן רזא דיחודא'? [נתקבל מהרב ישראל ווסרמן]

[ג]

ידוע שיש מנהגים אחדים במספר הנרות להדליק לכבוד שבת. מעיקר הדין די נר אחד, ויש נוהגים ב' נרות, ויש שבעה, ויש עשרה, ויש שלשים ושש, ואנו נוהגין כמספר בני הבית.

מעניין לדעת: [א]. מאימתי נתקבל המנהג להדליק כמספר בני הבית?

[ב]. מהיכן נובע ההיתר, שכשמתארחים אצל אחרים, להדליק רק ב' נרות (שלכאו' הוא כמו נדר, שנהגה מעשה טוב זה שלש רגלים? המג"ה)?

[נתקבל מהרב מרדכי גילנדאר]

הידעת!?

[א]

בספה"ק "רב פנינים" (ראיתי מעתיקים שמו: "נופת צופים". ועי' בפמ"ג או"ח ר"ס תקס"א. המג"ה), חלק 'מאירת עינים', מהגה"ק רבי מאיר תאומים, מ"מ ומורה הוראה בק"ק לבוב זצ"ל (נדפס פפד"א תקמ"ב) אבי הגה"ק רבי יוסף תאומים זצ"ל בעל "פרי מגדים" ועוד, כתב (בסו"פ נח), וז"ל: "...נקדים, 'אזכרה א' ואהמיה, בראותי כל עיר על תלה בנויה, ועיר האלקים מושפלת עד שאול תחתיה". כי ראיתי כתב מארץ הקדושה מ"ש החסיד מוהר"ר גרשון נ"י לגיסו המפורסם בעל שם טוב מוה"ר ישראל נ"י, וז"ל: ואני בבואי לעה"ק ירושלם, וראיתי שמבונה מכל טוב, נפלתי על אפי ובכיתי ואמרתי, את ירושלם נמשלה כאלמנה (איכה א, א), איך לבשת בימי אלמנותיך בגדים נאים? הלואי שראיתי בחורבנך. כמ"ש בשו"ע או"ח (קנא, י) בה"כ שחרב תולשין עשבים ומניחים מפני עגמת נפש, וז"ש "ועיר האלקים" וכו', למטה - נאה, אבל למעלה המכוון כנגד מטה - חשך ואפל וכו', עיי"ש עוד.

לנו - כאב"ד סדילקוב על ספר "מסורה ברורה" שנדפס בבארדיטשוב תקס"ז.

הרה"ק רבי אפרים וואהל מסדילקוב זי"ע נתבליש"מ בש"ק [פר' נשא], ב' דחג-השבועות תקצ"ד ומנו"כ אצל זקנו מרן המהרש"א זצ"ל. תולדותיו קדושתו וגדלותו עיין מאמרי ב"נחלת צבי" קובץ כ"ב - ניסן תשע"ב עמודים מג - נד, וממנו תדרשנו.

!! תגובות !!

[א]

בגליון תקמ"ח ("מי יודע" אות א' סק"ב) מובא וז"ל: אי' בספה"ק "אור פני משה" וז"ל: שמעתי אומרים משם החסיד המנוח מ' ארי' ליב שהיה מרגלא בפומי' להוכיח לרבים כך, אתה בן אדם! אם תרצה לשבח - אל תשבח שום אדם רק לשם יתברך, ואם תרצה לספר גנות - ספר בגנות עצמך ולא בגנות אחרים, ע"כ. והוסיף שם וז"ל: יש לציין כי בספר "בן פורת יוסף" מפולנאה מובא מאמר זה בשם "שמעתי ממורי" - מרן הבעש"ט.

אמר העורך: להשלמת העניין ראוי לציין, כי ב'נחלתנו' (גליון ר"ך - בלק תשע"ז, "מי יודע" אות א') מובא הענין בהרחבה, וז"ל: איתא בספה"ק "תולדות יעקב יוסף" מהרה"ק מפולנאה זי"ע [פרי' וישב עה"פ (בראשית לז, ג) וישראל אהב את יוסף וגוי' (עמי ערב, א)] וזל"ק: ששמעתי בשם מורי [הבעש"ט. המעתיק] מוסר פרטי הכולל הכל, אם ירצה אדם לגנות שום בריה או אדם, יגנה את עצמו. ואם ירצה לשבח שום אדם, ישבח יותר לשי"ת וכו'. ודפח"ח. הגם כי דבריו מבוארים, מ"מ נ"ל לזכור פרט אחד מילתא בטעמא וכו'. ע"ש בדבריו באריכות. ביתר הרחבה מובא בספרו "בן פורת יוסף" (פרי' ויגש פן ב', עט' עו, א): ונ"ל, ששמעתי ממורי [הבעש"ט. המעתיק] זלה"ה אם אדם רוצה לשבח, ישבח את הקב"ה, ואם רוצה לגנות, יגנה את עצמו וכו'. ודפח"ח. להבין זה נ"ל [עפ"מ] שכתבתי ביאור המשנה וכו'. עי' בדבריו הארוכים, המתוקים והנפלאים. הכל מובא בגליון הנ"ל בהרחבה. ע"ש.

והנה מצאתי בספה"ק "משמרת הקודש" והוא ליקוטי דינים מהגה"ק המקובל רבי משה מק"ק סטנאב זי"ע (נדפס בזאלקווא תק"ו, עמ' כה) שכתב וזל"ק: שמעתי בשם החסיד רבי נחמן זצ"ל, אם אתה רוצה לשבח שבח המקום, ואם אתה רוצה לגנות ספר בגנותך, וסיג לחכמה שתיקה (אבות ג, יג). עכ"ל. אין הכוונה לרה"ק רבי נחמן מהורודענקא זי"ע, כי הוא נפטר בשנת תקכ"ה, והספר הנ"ל כבר הודפס בשנת תק"ו, ומזכירו שם בברכת המתים - וצ"ל שאולי הכוונה לרה"ק רבי נחמן מקאסוב זי"ע (תלמיד הבעש"ט); הראשון שהביא את החסידות לבוקובינה. המגי"ה), שנפטר בז' באב תק"א. כיון שקראו בתואר 'החסיד', שהוא תואר שאינו מפורסם כ"כ בזמנו.

ובספה"ק "פרי מגדים" מבנו הגה"ק רבי יוסף תאומים זי"ע מלבוב הנ"ל, (שו"ע או"ח סי' תקס"א סק"א) כתב וז"ל: ושמעתי מאדוני אבי הרב ז"ל (הנ"ל. המעתיק) שאמר כמדומה בשם החסיד רבי גרשון קוטבר ז"ל, שבא לירושלם וראה בשלוחה עמים יושבים בה, ובכה ואמר שזה שאומרים בראותי כל עיר (ירושלם של מטה) על תלה בניה, ועיר הא' מושפלת, ירושלם של מעלה וכו', [בה] ניכר[ים] החורבן והשממה וכו'. ע"כ.

ובספה"ק 'ברית אברם' עה"ת מהרה"ק רבי יוסף משה מזאלזויץ זי"ע, כתב (בסוה"ס על שה"ש (א, ה) עה"פ שחורה אני וגו', אופן ב') וז"ל: אי"י. שחורה אני עי"ז (?) ונאה בנוי"ת ירושלם, פי', בנין ירושלם הוא לע"ע נאווה כאהלי קדר, פי' כשאר עיירות של גויים. וכן שמעתי מהרה"ח מ"ה גרשון מקיטוב זלה"ה שהיה אומר ומקונן כשבא לירושלם: "בראותי כל עיר על תלה בנויה", גם עכשיו בנוי וביופי, רק עיר שהיתה מקדם עיר האלקים - מושפלת וכו', כי באו גוים בנחלתה, וז"ש אני מבקש שתהיה כיריעות שלמה. עכלה"ק.

[ב]

בין שרי המסכימים אנו מוציאים את הרה"ק רבי אפרים [וואהל] אב"ד ומו"צ דק"ק סדילקוב זי"ע, חוטר מגזע משפחת "וואהל" המעטירה, כראש משפחה זו נחשב הגאון רבי שאול וואהל [קצנלבוין] זצ"ל שמלך יום אחד על כל מדינת פולין. כן היה נו"נ לאדוננו המהרש"א זצ"ל ולמעלה בקודש.

אביו היה הרבני המופלא המאור הגדול המופלג בתורה ויראה רבי אריה ליב רבי אנשיל'ס זצ"ל שנקבר ע"י זקנו המהרש"א (עיין ב"מזכרת גדולי אוסטראה" בערכו סי' ריא). את ביתו בנה הרה"ק רבי אפרים זי"ע הנ"ל עב"ג בת הרה"ק רבי יעקב שמשון משפטיווקא זי"ע וזכו לבנין וחתנין רבנין.

הוא היה בין שרי המסכימים (כ"ב ספרים) בין השנים תקס"ז - תקפ"ו. עמד בקשר חזק עם כל גדולי דורו ובפרט עם הגה"ק רבי חיים הכהן ראפאפורט זצ"ל אב"ד אוסטראה.

אין להחליפו ברה"ק רבי משה חיים אפרים זי"ע בעל "דגל מחנה אפרים" נכדו החביב של מרן הבעש"ט הק' זי"ע שנתפרסם כאב"ד דק"ק סדילקוב. כי ידוע שבעל "דגל מחנה אפרים" נתבקש לישיבה של מעלה ביום י"ז באייר תק"ס, ומנו"כ בעיר מעזיבז ע"י ציון זקנו הבעש"ט הק' זי"ע, י"ב שנים האחרונות מימי חייו חזר לגור לעיר מעזיבז - דהיינו בסביבת שנת תקמ"ח.

על הרה"ק רבי אפרים וואהל זי"ע הנ"ל אין ידוע לנו באיזו שנה נתעטר בכתר הרבנות דעיר סדילקוב, התאריך המוקדם ביותר שמצאנו הוא שנת תקס"ז, (כלומר: עשרים שנה אח"ך) שאז נתן הסכמה ראשונה - הידועה

או לאישיות אחרת שהיתה מפורסמה בזמנה, שאינה ידועה לנו.

ספר: משינת הקודש

נ. ב. [א] יתכן לומר שגם רבי נחמן זצ"ל הנ"ל שְׁמָעו מהבעש"ט הק' ובעל "משמרת הקודש" הנ"ל קבלו ממנו. [ב] עוד יתכן שהמוזכר בס' "אור פני משה" בשם "החסיד המנוח מ' ארלי ליב" הנ"ל, כוונתו לרה"ק רבי אריה לייב מוכיח מפולנאה בעל 'קול אריה', שהי' מתלמידי מרן הבעש"ט הק' זי"ע. והדבר צריך עוד עיון גדול והוכחות.

[ב]

הרב מנשה מילר, רמת ויז'ניץ, חיפה = "נחלתנו" תקמ"ט (מדור "מי יודע" אות ה'), שאלו מיהו הגה"ק רבי יעקב מסאמילא. ובכך: שמו המלא של אותו גאון הוא: רבי אריה יעקב ב"ר משה לעמברסקי, הוא היה חתן הרה"ק רבי ישעיה מדינוביץ, מתלמידי הבעש"ט והמגיד הגדול ממזריטש, הוא גם היה מתלמידי הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב, נסתלק לבית עולמו בי' באב תקפ"ו. ספרו הוא שו"ת 'רבנו אריה יעקב מסאמילא', רצ"ב צילום דף השער של ספרו.

ספר: סדר שאות השבת

בזמנו כאשר הוצאתי לאור את ספרי "איש הפלא" (מהדורה שניה) פירסמתי מכתבים אחדים מאותו גאון וקדוש, בקשר לדין של קופות הצדקה אחר פטירת מייסדן, הסבא קדישא משפאלע זצ"ל. מכתבים אלו גם פורסמו [ע"י הרה"צ רבי יוסף ירוחם פישל האגער שליט"א מסאווראן] ברבעון התורני "צפונות", חלק י"ב, תמוז תשנ"א.

[ג]

הרב אברהם אהרן וזניצר = בגליון תקמ"ט (במדור "מי יודע" אות א'), שאל השואל אי נקטינן להלכה כהוראת הבעש"ט הק' שהביא הגה"ק מפולנאה זי"ע (בספרו בפ"י)

לגבי מי שאמר תיבות אחדות בלי כוונה ורוצה לחזור ולאָמרן בכוונה.

תחילה אקדים דבר פשוט, שהרה"ק מפולנאה היה גאון מופלג, מורה הוראה ופוסק מפורסם בעיירות חשובות אחדות, ואם לא היה ס"ל כן להלכה ולמעשה, היה יכול בנקל גדול לשנות קצת ולהביא רק עיקר הדברים שאמר מרן הבעש"ט הק' זי"ע, וממה שבחר להביא את שאלת השואל ותשובת מרן הבעש"ט זי"ע - מוכח שהביאן להלכה ולמעשה. כל זה נראה פשוט ואינו צריך לפנים כלל.

ברם, אכתי צריך לדעת למה התייחס אז מרן הבעש"ט הק' בפסקו, ובדבר זה האריך הרה"ק מקאמארנא זי"ע בשו"ע שלו הנקרא "השולחן הטהור", ובס' ס"א האריך הרבה ב'זר זהב' אות ג' בפלוגתת הראשונים, ומחלק בין חזרה על תיבות מסויימות - משתקין אותן שמקצר במציאותו ית' - לבין חזרה על פסוק שלם שאז הוא בקורא בתורה - אין משתקין אותו אלא שהוא מגונה. ע"ש (ובמקור: ברכות לג., שו"ע או"ח סא, ט. ע"ש היטב בנו"כ. המגי"ה). ונעתיק את סיום דבריו שם: כללי פסקי הלכות - אם אמר מילתא מילתא, משתקין אותו. אם אמר פסוקא פסוקא משום בלבול הדעת של מחשבות זרות, מגונה הוי. אם מחמת חסרון כוונה שלא כיון כלל לקבל מלכות שמים, חוזר ואומר ואין כאן גנות אלא שיאמר בפעם השניה בלחש משום חשד, וכל זה בקורא לקיים מצות ק"ש לקבל מלכות שמים, או בקורא בסדר התפלה, אבל לשם תחנונים או כקורא בתורה - יקרא אפילו אלף פעמים יחד פסוק "שמע ישראל" ואין כאן חשש. וכו'. ע"ש.

בנוסף לזה ראוי להביא מה שהביא בס' קא (סע' א-ג) וז"ל: האידנא אין חוזרין כלל לא ק"ש ולא תפלה באין פנים (ויעו"ז ב'זר זהב"), וגם את הפסוק "פותח את ידך" לא יחזור שתי פעמים, ויאמין כי גם שם וכו' נשפע אור הארתו והשגחתו ורחמיו על כל מעשיו; [ואפי' בבחי' "הסתר אסתיר" (דברים לא, חי) - גם שם אנכי חי וקיים (כדברי מרן הבעש"ט זי"ע). אם שכח "טל ומטר", יעלה ויבוא, "המלך הקדוש/המשפט", וכיוצא, אם יודע כשיחזור ודאי לא ישכח, אלא מקרה (הוא עתה) שקרה לו, יחזור. ואם הוא אדם טרוד ונבהל שאפשר שגם כשיחזור ישכח, אסור לו לחזור. ולכן, מהראוי האידנא שמתפללין משפה ולחוץ, שלא לחזור כלל בשום תפלה, אם לא איש צדיק וקדוש שמתפלל בכוונה, ולאיש כזה לא תארע לו השכחה באין פנים. ע"כ.

וע"ש ב'זר זהב' אות ג: כך פסק מרן הקדוש הריב"ש מפי אליהו, שבזמן הזה אל יחזור כלל. ולעגו עליו ליצני הדור, עד ששלח לו אחד לשאול לו בר"ח מה דינו של השוכח יעו"י, והשיב שההלכה הזו - אינה נצרכת לא לי ולא לו, כי אני לא שכחתי מימי ולא אשכח לעולם, והיא כבר התפלל שלש פעמים ביום זה ובכל פעם שכח, ולכן למה לו השאלה (לכאוצ"ל: התשובה) הזאת? ונעיין בדברי מרן באמת שהם הלכה פסוקה, דהא אמרינן (יבמות קה:): "לעולם ימוד [אדם את] עצמו; אם יכול לכוון [את לבו] -

לתפלה, ואם לאו - אל יתפלל, ואמרינן התפלל ולא כיון לבו אם יודע שהוא חוזר ומכון לבו - יתפלל, ואם לאו - לא יתפלל. וכן לא יתפלל בשעה המבטלת כוונתו בבא מן הדרך. וכל אלו - הלכות קביעות, אלא שרבותינו ראו שבזה"ז אם נמסור הלכה זו לכל - תבטל התפלה מכל וכל חלילה, ולכן סתמו הפתח שהאידינא שאין מכוונין יתפלל אף שאומד עצמו שאין מכוין. וכל זה לענין תפלה, אבל לענין 'חזרה' לא אמרו כלל בודאי שאם אינו בטוח שיכוון לבו אל יחזור כלל. ופשוט שכל זה אינו לירא שמים שאירע לו באונס ובאקראי, שפשוט שחוזר, אבל להמוני שאינו מדקדק בתפלה בכוונה, אסור לחזור ועובר על דברי חכמים שאסרו להתפלל שלא בכוונה ותחנונים וישוב הדעת. ע"כ. וכיום לא נהגו כן ב"יעלה ויבא" וכו', וצ"ע.

[ו]

הרב ב. בר-אריה = בגליון תקמ"ט ("מי יודע" אות א')
תמה השואל אי נקטינן הכי להלכה ולמעשה, שכשחייב לחזור מהדין (כגון מש"כ בשו"ע סי' נא ס"ו צריך לכוון בפסוק 'פותח את ידך', ואם לא כוון צריך לחזור ולאמרו), האם נקטינן כמובא ב"בן פורת יוסף" בשם **מרן הבעש"ט**?

ידוע הסיפור (מובא בספר "בית רוז'ין" עמ' קלד, סיפורי הרמ"ח, ערך רוזין אות יא; היכל סטרעליסק עמ' קפה), כי לאחר הסתלקות הרה"ק **רבי אורי מסטרעליסק זי"ע**, באו אל הרה"ק **מרוזין זי"ע** רבים מחסידיו והי' להם מנין בפני עצמם, והתפללו בנוסח שלהם, ונתנו לרה"ק מרוזין קוויטלאך ובהם רק בקשות על רוחניות, כי אצל רבם הק' מסטרעליסק, היה אסור לבקש על גשמיות והחסידים היו רובם עניים. למחרת החזיר להם הרה"ק מרוזין את כל הקוויטליך, באמרו להם: כי כשם שאם אין מכוונים ב'שמע ישראל' - אין יוצאים ידי חובת קר"ש, כך גם אם אין מכוונים בפסוק 'פותח את ידך' - צריך לחזור. והבן.

[ז]

הרב שמחה פינחס שטראהלי = [א] בגליון תקמ"ט
(במדור מי יודע אות ג') שאל הישנו עוד מקום בש"ס שהב"ח חותם את שמו הק' בסוף ההג"ה?
עיין במשניות סדר זרעים מסכת כלאים פרק ה' משנה ה' בפ' ר"מ בסופו, בהגהות הב"ח ז"ל, וזל"ק ומשה אמת ותורתו אמת אני הקטן יואל.

[ב] שם במדור מעניינא דיומא אות ד', בגמר קריאת פרשת בלק מוסיפים עוד ג' פסוקים מר"פ פינחס, כדי לסיים בדבר טוב.

עיין בספה"ק חידושי מהרי"ק על התורה (מהרב ר' ישראל די קוריאל ז"ל, מרבני צפת ומיושבי על מדין בבית דין הגדול בצפת יחד עם שרי התורה ה"ה מרן הבית יוסף והמבי"ט ז"ל, נדפס לראשונה בשאלוניקי בשנת תקנ"ט).

ובסוף פרשת פינחס מביא שם דרשה אחת בשם מרן הבית יוסף קארו ז"ל, וזל"ק באמצע דבריו, וטעם הסמיכות ויהיו המתים כ"ד אלף וסמיך ליה פנחס, י"ל כי לא מצינו שמעולם שיסיים שום פרשה במאורע כזה, ושמעתי שבזמן קדום הי' חזן א' במצרים שלא הי' מסיים אלא עד הנני נותן לו את בריתי שלום.

[ד]

הרב י. א. ר. = [א] בגליון תקמ"ט ("מי יודע" אות ה') לרב השואל בענין הרב המפורסם ר' **יעקב מסמילא זצ"ל** - בקובץ "נחלת צבי" גליון ג' הרחיבו על אודותיו. היה חתן הרה"ק ר' **ישעי מדינאוויץ זי"ע**, מתלמידי הגה"ק ב' "קדושת לוי", חבר נאמן לרה"ק **בעל ה'תניא' זי"ע** והיתה התכתבות ביניהם בעניני הלכה. כן נודע כגדול בתורה ורבים הלכו לאור פסקיו. יש לציין עוד שישנה הסכמה ממנו על שו"ע הרב ח"ג הוצאת סדילקוב.

ואידי דאיירינן ביה ראיתי לעורר לב הקוראים שבספר "שבחי בעש"ט" מביא סיפור מר' **יעקב מסמילא על הבעש"ט עם ה'תולדות' בעניני ניצוצות**, ששמע מאביו ר' מאיר חריף' ובשו"ת מהר"י **סמילא** חותם רבנו בשמו "בן הרבני ר' משה", ואולי היה עוד אדם בשם זה. וצ"ב.

[ב] בגליון הנ"ל ("מי יודע" אות ?) לרב השואל בענין הנזכר בצל"ח בשם ר' **יוסל מיאמפלא**, נתחבט האם מדובר בבן הרבי ר' **מיכל'ע מזלוטשוב**, יש לציין שר' יוסף מיאמפלא הנ"ל היה עדיין ילד בהסתלקות הבעש"ט וי"א שראה פעם את הבעש"ט, וע"כ קרוב לוודאי שאין הכוונה עליו, ועי' בספר **ברכת יוסף תולדות הרה"ק ר' יוסף הנ"ל** ש"ל ע"י מכון "נחלת צבי".

[ה]

הרב יוסף הלוי לעפקאוויטש = בגליון תקמ"ט ("מי יודע"
אות ג') במענה לשאלה על הנמצא בהגהב"ח במס' נדה שחתם את שמו. מצינו עוד מקום שחתם את שמו, במס' כלאים פ"ה מ"ה על פי' הר"מ, ואחר שמבאר דברי הרמב"ם בפירושו חתם 'ומשה אמת ותורתו אמת. אני הקטן יואל'.

ואחר חיפוש קצר ב"אוצר החכמה" מצאתי שכבר נתעוררה השאלה מקדמת-דנא. בראשונה נדפסו הגהות הב"ח כספר בפני עצמו, ובתוך הסכמת הרה"ג הר"ר משה ב"ר שלמה ז"ל, מו"צ בק"ק וולאדוויא, בה נו"נ

[ח]

הרב ישכר דוד קלויזנר = בענין מ"ש בגליון תקמ"ט ('מי יודע' אות א) ע"ש - ראה שלחן הטהור להרה"ק מקומרנא זי"ע סימן קא אות ג' ובזר זהב שם, וזל"ק: כך פסק מרן הקדוש הריב"ש מפי אליהו שבזמן הזה אל יחזור כלל ולעגו עליו לצני הדור, עד ששלח לך אחר לשאול לו בראש חודש מה דינו של השוכח יעלה ויבוא? והשיב דזה הלכה לא נצרך לא לי ולא לו, כי אני לא שכחתי מימי ולא אשכח לעולם, והוא כבר התפלל שלושה פעמים ביום זה ובכל פעם שכח ולכן למה לו השאלה הזאת, עכ"ל ועיי"ש שכתב להוכיח שהם הלכה פסוקה מש"ס ברכות ל עיי"ש. ועיין ברמ"א או"ח סי' קא הביא דברי הטור, והאידינא אין חוזרין בשביל חסרון כוונה, שאף בחזרה קרוב הוא שלא יכוין א"כ למה יחזור, ובדג"מ על המג"א סק"א כ' הטעם משום דכאן יש חשש ברכה לבטלה עיי"ש.

מעניינא דיומא!

נתקבל מהרב מרדכי גנוט בעל לוח 'דבר בעתו'

[א] שבת "בין-המצרים" (כצ"ל, ע"פ איכה א, ג; לא כטעות רבים: 'בין המצרים'): הימים שבין י"ז בתמוז לתשעה באב מכונים "בין המצרים", אך כל המשמר את השבת - נותנים לו נחלה בלי מצרים (שבת קיח.), כי עונג שמירת שבת מבטל את מרירות המצרים, ויהיו לששון ולשמחה, כפי שלמדנו (שם ע"ב) "אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות כהלכתן - מיד נגאלים". הרי ששמירת ש"ק מביאה לגאולה.

[ב] קבלת שבת פר' פינחס: בגור נוהגים להוסיף "בשמחה" ב"בואי בשלום", כי בפר' השבוע כלולים כל החגים (הרב אברהם מאיר רפאלוביץ' הי"ו).

[ג] ש"ק פר' פינחס: חסידים מסרו בשם החוזה מלובלין זצ"ל שמכח שבת זו, בה קוראים "לכן... הנני נותן לו את בריתי שלום", ניתן להאחו בקדושה ויכול לבוא לידי תיקון בשלמות ("לב שמחה") >הרה"ח ר' יעקב דרסלר הי"ו, ירושלם.

[ד] סעודות השבת: רק בלילי שבתות "בין המצרים" מוסיפים בסטאלין-קרלין את התיבות "קנא ונקם" שב"כל מקדש".

[ה] בשבתות ימי "בין המצרים" יש להזהר מעניני חשש אבלות יותר מבשאר שבתות השנה, כדי שלא לתת מקום לחשש אבלות בשבת ("ליקוטי שיחות" ד, 1091; ומציין לחגיגה חי. שגם איסור התירו מטעם כעין זה. הגהח"ר

יוסף גינזבורג שליט"א, רב איזורי עומר). מאידך, ב' "תרומת הרשן" זצ"ל לא שר זמירות בשבתות אלה ("לקט יושר").

[ו] לגבי ברכת "שהחיינו" על אכילת פרי חדש בשבתות אלו, סיכם בשו"ת אבנ"ז (או"ח ב, תכח) שאם יש ביטול עונג שבת במניעת אכילת הפרי החדש יברך עליו ברכת ואח"כ ברכת "שהחיינו" ויאכל, אך אם כבר ברך ברכת הפרי על פירות אחרים שעדיין לפניו יאכל בלי ברכת "שהחיינו" (הע' הרה"ח ר' צבי פייבוש מילר הי"ו).

[ז] קריאת התורה: לפני/אחרי קריאת הכהן מה טוב לומר (איש איש לעצמו) "רחמנא! אידכר לן קנאותיה דפינחס קנאה!" רצוי שיאמר (וכן כל שומע) את 2 הפסוקים (בתהל' קו, ל-לא): "ויעמד פינחס ויפלל, ותעצר המגפה. ותחשב לו לצדקה, לדור דור עד עולם".

[ח] מה טוב לקיים דבר בעתו, לעמוד עכ"פ על קרבנותיו של יום, בעת קריאת פסוקי פרשות התמיד, "וביום השבת", והקורא יגביה קולו לתשומת לב הציבור.

[ט] מרגלא בפומיה דכ"ק אדמו"ר מסקולען זצ"ל שהיום בו קוראים את קריאת ר"ה - אפשר עדיין לתקן את החתימה מראשית השנה... (הרב עזריאל יוחנן טויבער, מו"ל "מליצי יושר" וב' "ברכת הבית" שליט"א, באַראָ-פאַרק).

[י] הנותנים סימנים במאכלים (כבלילי ר"ה, ועוד) ידקדקו לאכול את התבשיל "גאלע" רק בשבתות מיוחדות, שמוסיפים גם בשבתות אלה כדי לרמז את הבקשה "גלה כבוד מלכותך עלינו מהרה"; במיוחד לאור ספרי החסידות ששבתות אלה עילאיות וכו', כידוע ליודעי ח"ן (מו"ח ז"ל). [יא] "זכויות ההורים" השולחים את בניהם לשחק ברחוב (במשחקים מרעישים) בשעות מנוחת השבת אחה"צ - מנוכות מהם, לפי שהיה ביכלתם למחות ("בל תרדו") ולא מחו.

[יב] סעודה שלישית: בבית רופשיץ ובאבוב מזמרים "שמו מפארים עדת חבלו" (פיוט לשחרית בדר"ה; שיש בו חרוזים על הגאולה) בשבתות "בין המצרים".

[יג] בין המצרים: הגמ"ר דוד לוריא מביחוב זצ"ל (ב' חי' הרד"ל) נשא בכיסו [°בימים אלה] את הקינות ועיין בהן תמיד לקיים מ"ש "אם אשכחך ירושלם - תשכח ימיני" ("מנחם ציון" >זקס, עמ' קפ).

[יד] בשם הרה"ק רד"מ מטשורטקוב זצ"ל נאמר: "בשלשת השבועות יש אור גדול ורק מעטים זוכים לראותו".

[טו] שמות שלש הפרשיות שבשלשת השבועות רומזים לנו שעלינו לשוב בתשובה (כמש"פ הרמב"ם תעניות א, ב ועי' מג"א ר"ס תקמט): "מטות" - "מאין באת", "מסעי" - "ולאן אתה הולך", "דברים" - "ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון" ("אלף כתב" אות יט, בשם הג"ר יעקב טננבוים אב"ד פוטנאק זצ"ל).